Professori *Tuula Linna*

18.1.2023

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lausunto asiassa:

HE 251/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kiitän lakivaliokuntaa tilaisuudesta lausua otsikkoasiassa. Totean kunnioittaen seuraavaa:

1. Huomioita ehdotuksista

Esitys on asiantuntevasti ja huolellisesti laadittu.

Pidän ehdotettuja muutoksia pääosin kannatettavina. Erityisesti menettelyn virtaviivaistaminen (mm. YSL 8 ja 11 §) on perusteltua. Myös yrityssaneerauksen ja konkurssin rinnakkaisen vireilläolon tilanne on ratkaistu onnistuneesta (YSL 24 §), ja konkurssihakemuksen käsittelyn jatkaminen vähentänee viivyttelytarkoituksessa tehtyjä saneeraushakemuksia. Myös takaisinsaantikanteen määräajan pidentäminen on perusteltua (YSL 36 ja 37 §).

Velkojan suorituksesta tehtävä vähennys (YSL 47 a §) on näppärä ratkaisu ryhdistää saatavien määräajassa ilmoittamista. Jonkin verran epäselväksi tosin jää, kuka vähennyksen tekee ja milloin. Perusteluista ilmenee, että vähennyksen tekee selvittäjä. Miten toimitaan siinä tapauksessa, että selvittäjää ei määrätä?

Muutosehdotus YSL 65 §:ään (Ohjelman raukeaminen) on perusteltu, mutta vaatisiko se muutoksen myös ohjelman sisältöä koskeviin säännöksiin siitä, että ohjelmaan voidaan ottaa tällainen raukeamisehto?

On tarkoituksenmukaista, että selvittäjä huolehtii tuomioistuimen sijasta tiedoksiannoista (YSL 72 §). Tiedoksiantotavasta säädetään YSL 81.2 §:ssä myös selvittäjää koskien. Samoin on tarkoituksenmukaista vapauttaa tuomioistuin äänestysmenettelyn rutiineista (YSL 76 §).

Kannatan myös nopean saneerausmenettelyn suostumuskynnyksen laskemista (YSL 92 §).

2. Asiamiehen korvausvastuu

Suhtaudun varauksellisesti, on YSL 93.1 §, jossa oikeudenkäyntiavustaja ja -asiamies voidaan velvoittaa yhteisvastuullisesti vireillepanijan kanssa korvaamaan ”tällainen vahinko”. Nähdäkseni ilmaisu ”tällainen vahinko” ei suoraan tarkoita sitä, että asiamies olisi toiminut momentissa tarkoitetulla tavalla.

Mielestäni myös kynnys ”- - huolimattomuudesta panee vireille ilmeisen perusteettoman hakemuksen - -” on asiamiehen osalta ongelmallinen. Asiamies saattaa olla henkilö, jolla ei ole oikeudellista koulutusta. Velallisella ei välttämättä myöskään aina ole varaa antaa toimeksiantoa parhaalle asiantuntijalle.

Oikeudenkäyntiavustajan ja -asiamiehen korvausvelvollisuuden tulisi olla hieman korkeamman kynnyksen takana kuin ehdotettu. Vaikka myös OK 21 luvussa on vastaava säännös (OK 21:6), on siinä kuitenkin tarkempi viittaus OK 21 luvun 4 ja 5 §:ään.

YSL 93.1 § voisi olla sisällöltään esimerkiksi: ” - - sama korvausvelvollisuus koskee sellaista vireillepanijan oikeudenkäyntiavustajaa ja -asiamiestä, joka on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vastoin velallisen etua laatinut selvästi perusteettoman hakemuksen saneerausmenettelystä.”

Uskoisin, että jo tällainen säännös ennaltaehkäisisi yrityssaneerauskonsulttien aiheuttamia ongelmia, kun otetaan lisäksi huomioon, että esityksessä on ehdotuksia, jotka ehkäisevät viivyttelytarkoituksessa tehtyjä saneeraushakemuksia. Huomioon tulee myös ottaa, että ehdotettu OK 15 luvun 2 §:n 5 momentti pakottaa saneerausvelallisen vaihtamaan asiamiehen asianajajaksi, lupalakimieheksi tai oikeusavustajaksi silloin, kun myös konkurssihakemus tulee vireille tai on jo vireillä.

3. YSL 27 §:n uusi 4 momentti

Valiokuntakuulemisessa nousi esiin ehdotetun YSL 27 §:n 4 momentin tulkinnallisuus. Professori Olli Norroksen ehdotus sanamuodon selkeyttämiseksi on:

> ”Ennen menettelyn alkamista tehty *toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen* sopimus, jolla velallinen on sitoutunut *tekemään toistuvasti tai jatkuvasti muunlaisen* ~~muuhun~~ kuin rahasuorituksen ~~ja jota velallinen ei ole menettelyn alkaessa täyttänyt~~, voidaan menettelyn alettua irtisanoa 29 ja 30 §:n säännöksiä noudattaen päättymään saneerausohjelman vahvistamisesta lukien sopimuksen kestoa tai irtisanomista koskevien ehtojen estämättä, jos irtisanominen on saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä.”

Säännös on tarkoitettu muuta kuin rahasuoritusta koskevan (= luontoissuoritus) jatkuvan/toistuvan toistaiseksi voimassa olevan/määräaikaisen sopimuksen irtisanomiseen. Säännös poikkeaa pykälän 1 momentista siinä, että 1 momentti koskee vuokra- ym. sopimukseen perustuvaa velallisen rahasuoritusta (vuokraa vuokralleottajana). Ehdotettu 4 momentti koskee esimerkiksi velvollisuutta tuottaa palveluksia tai luovuttaa tuotteita tai raaka-aineita.

Kun niin sanottu liikavaikeus on tunnustettu perusteeksi luontaissuorituksen poissulkeutumiselle,[1] voidaan puoltaa sitä, että saneerausvelallisen katsotaan olevan tällaisessa tilanteessa, vaikka syynä ei olisi itse sopimuksen liikavaikeus vaan velallisen huono taloustilanne. Tältä osin vastapuolta suojaa se, että luontoissuosituksesta vetäytyminen olisi sallittua vain, jos se saneerauksen toteuttamiseksi on välttämätöntä ja vastapuolelle korvataan sen näyttämä todellinen vahinko. Välttämättömyysedellytys tosin tullee aiheuttamaan riitaisuuksia ja oikeudenkäyntetjä.

Verrattaessa Ruotsin yrityssaneerauslain (2022:964) 3 luvun 8 §:ään voidaan huomata seuraavat erot. Ruotsin laissa on mahdollisuus myös osittaiseen vetäytymiseen, vetäytyminen ei edellytä

[1] *Olli Norros*, Vahingonkorvaus kestosopimuksen oikeudettoman irtisanomisen perusteella, Defensor Legis 4/2009 s. 636.

välttämättömyysarviointia, eikä vetäytymisoikeus ole voimassa, jos vastapuolella on velallisen velkojiin nähden turvattu oikeus saada suoritus velalliselta (esineoikeudellinen suoja). Ruotsissa on vasta uuden lain myötä mahdollistettu sopimuksesta vetäytyminen sitä vastaan, että vetäytymisestä vastapuolelle aiheutuva vahinko korvataan.

Pidän perusteltuna, että vetäytymisoikeuden laajentaminen (koskemaan muita kuin pykälän 1 momentissa mainittuja velallisen rahavelvoitteita), on syytä rajata yksinomaan luontoissuorituksiin (siis muihin kuin rahasuorituksiin) ja ainoastaan toistaiseksi tai määräajan voimassa oleviin ns. jatkuviin sopimuksiin, joiden sisältönä on se, että velallinen tuottaa jatkuvasti jonkin palvelun tai toimittaa tavaroita (esim. alihankkijana).

Jos vastapuolella, toisin sanoen luontoissuorituksen ”velkojalla”, on vakuus oikeudestaan suoritukseen, tulee harkita, mikä vaikutus sopimuksen (ennenaikaisella) irtisanomisella on. Kysymys on siitä, estyykö irtisanominen silloin kokonaan, koska tällainen vakuudellinen luontoissuoritusvelkoja on etuoikeusvelkoja, vai onko niin, että kyseinen luontoissuoritusvelkoja saa ottaa vakuutta vastaavaan määrään vahingonkorvauksensa vakuudesta ilman vahingonkorvaussaatavan velkajärjestelyä. Se, että velallisella olisi irtisanomisoikeus ja vakuudellisen luontoissuoritusvelkojan vahingonkorvaussaava leikattaisiin osana velkajärjestelyä, ei mielestäni tule kysymykseen.

Tarkoituksenmukaista olisi ruotsalaiseen tapaan myös osavetäytymisen salliminen, jos siitä ei aiheudu vastapuolelle kohtuutonta haittaa. Saneerausvelallisella saattaa olla esimerkiksi raaka-aineita tai puolivalmisteita varastossa, jotka olisi tarkoituksenmukaista käyttää loppuun ja vetäytyä sopimuksesta esimerkiksi kuuden kuukauden kuluttua. Tällainen muutos vaatisi kuitenkin vaikutusten arviointia ja muuta valmistelua, joten se on parempi tehdä myöhemmässä vaiheessa.

Pidän tärkeänä, että luontoissuorituksesta vetäytymisoikeuden vastapainona on saneerausvelallisen velvollisuus korvata sopimuksen päättymisestä vastapuolelle aiheutunut todellinen vahinko, jonka tämä näyttää, kuten esityksessä onkin ehdotettu. Tällainen vahingonkorvaus on saneerausvelka, joka voidaan järjestellä muiden etuoikeudettomien velkojen tavoin. Oikeuskäytännön varaan voitaneen jättää se, minkä tyyppistä korvausta tarkoitetaan (esim. tuottoarvon mukaan, ks. KKO 2010:69).

On hyvä huomata, että luontoissopimuksen irtisanominen on aineellisoikeudellinen velallisen oikeustoimi ja sitoo myös siinä tapauksessa, että yrityssaneeraus raukeaa.

Yhteenvetona totean, että pidän edellä mainittua selvennystä tarpeellisena.

Helsingissä 18.1.2023

Tuula Linna

prosessioikeuden professori

Helsingin yliopisto

tuula.linna@helsinki.fi

050 311 93 50